

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

ZUZANA BALCÁRKOVÁ

III. ročník – prezenční studium

Obor: Pedagogika - veřejná správa

NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE - PĚSTOUNSKÁ PÉČE

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Švrčinová Linda

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 6. 4. 2011

.....

Vlastnoruční podpis

Děkuji Mgr. Lindě Švrčinové, za odborné vedení práce, poskytování rad a materiálových podkladů k práci.

Obsah

Úvod	7
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Rodina.....	9
1.2 Funkce rodiny	10
1.2.1 Biologickoreprodukční	10
1.2.2 Sociálně-ekonomická	10
1.2.3 Ochranná.....	10
1.2.4 Rekreační	10
1.2.5 Socializačně-výchovná.....	11
1.2.6 Emocionální	11
1.3 Socializace dítěte.....	11
1.4 Současná rodina.....	11
1.5 Nejlepší zájem dítěte	12
2 Ústavní výchova	15
2.1 Formy zařízení ústavní výchovy	15
2.1.1 Diagnostický ústav	15
2.1.2 Kojenecký ústav	15
2.1.3 Dětský domov	15
2.1.4 Dětský domov se školou	15
2.1.5 Výchovný ústav	16
2.2 Negativní vliv ústavní výchovy na dítě.....	16
3 Náhradní rodinná péče	17
3.1 Minulost	17
3.2 Současný stav	18
3.3 Formy náhradní rodinné péče	18
3.3.1 Osvojení	18
3.3.2 Pěstounská péče.....	19
3.3.3 Svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče	20
3.3.4 Poručenství.....	20
3.3.5 Opatrovnictví.....	20
3.4 Legislativa upravující náhradní rodinnou péči	21

3.6 Dítě se ocitá mimo rodinu	21
3.7 Rodiny žádající děti do náhradní rodinné péče	21
3.8 Organizace zabývající se náhradní rodinnou péčí	22
4 Pěstounská péče.....	23
4.1 Legislativa upravující pěstounskou péči	23
4.2 Jak pěstounská péče vzniká	23
4.3 Jak zaniká pěstounská péče	25
4.4 Děti vhodné pro pěstounskou péči	25
4.5 Formy pěstounské péče.....	25
4.5.1 Individuální pěstounská péče	26
4.5.2 Skupinová pěstounská péče	26
4.5.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu	26
4.6 Dávky pěstounské péče	27
4.6.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte.....	27
4.6.2 Odměna pěstouna	27
4.6.3 Příspěvek při převzetí dítěte	28
4.6.4 Příspěvek na zakoupení motorového vozidla	28
4.7 Možné komplikace při výkonu pěstounské péče	28
5 Příbuzenská pěstounská péče.....	29
5.1 Důvody předcházející příbuzenské pěstounské péči.....	29
5.2 Klady příbuzenské pěstounské péče	29
5.3 Možné komplikace při výkonu příbuzenské pěstounské péče	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
6 Úvod do šetření.....	32
6.1 Cíl praktické části.....	32
6.2 Metodologie šetření	32
7 Případová studie	33
7.1 Osobní anamnéza	33
7.2 Rodinná anamnéza	33
7.3 Rané dětství	34
7.4 Školní docházka	34
7.5 Zlomové období	34
7.6 Pěstounská péče	35
7.7 Vztah sourozenců	36

7.8 Současný stav	36
7.9 Z pohledu staršího sourozence	36
8 Shrnutí případové studie	37
Závěr	38
Seznam použité literatury	39
Seznam příloh	43

Úvod

Domov je místo, které bere spousta lidí jako samozřejmost, je charakteristický pro danou rodinu, která jej obývá. Na celém světě neexistují dva stejné domovy, tak jako neexistují dvě naprosto identické rodiny, každá je něčím zvláštní a odlišná od těch ostatních. Rodinu tvoří děti a rodiče a právě oni ji dělají jedinečnou.

Ne každé dítě má to štěstí, že si jej rodiče po narození odvezou domů, toto dítě ztrácí možnost podílet se na budování svého vlastního domova. Při troše štěstí se jej v blízké době někdo ujme a ono se stane členem jiné rodiny, sice to bude rodina náhradní ale i ta mu může zajistit krásné dětství a místo, kam se může v budoucnu vracet.

Ani děti, které si po narození odnesou rodiče z porodnice domů nemají vyhráno. I ony mohou lehce o svůj domov ne svou vlastní vinou přijít. Rodiče se o ně přestanou z jakéhokoliv důvodu starat a jim nezbude nic jiného, než doufat že jim poskytne pomoc někdo jiný. V lepší případě se těchto dětí ujme příbuzný a ony zůstanou v blízkosti své vlastní rodiny, pokud se nikdo takový nenajde, přichází na řadu někdo cizí, ochotný poskytnout dítěti zázemí a novou rodinu. Pokud nemají takové štěstí a nemohou se z jakéhokoliv důvodu podílet na budování domova, ať už u biologických, popřípadě náhradních rodičů, budou jim v dětství a dospívání nápomocné tety v některém z typů výchovných ústavů.

Tato práce v první části poukazuje na všechny typy náhradní rodinné péče, úzce se dotýká ústavní péče a charakteristiky rodiny. Největší pozornost je věnována pěstounské péči především té, která je vykonávána příbuznými dítěte, odhalit její klady a zápory. O této problematice existuje jen málo publikací i když je v praxi docela často využívána.

Druhá část je věnována případové studii, kde si čtenář může udělat obrázek o tom, jak příbuzenská pěstounská péče probíhá v praxi.

Cílem práce není vyčerpávajícím způsobem popsat náhradní rodinnou péči, spíše do této problematiky uvést zájemce, kteří zatím neměli možnost se s ní seznámit.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Rodina

V rozvoji jednice je velmi důležitá primární socializace jejímž rozhodujícím činitelem je rodina, ta uvádí dítě do kulturního prostředí a učí jej orientaci v něm. Rodinu, kterou tvoří děti a rodiče se nazýváme nukleární, termín rozšířená rodina označuje nukleární společně s blízkými příbuznými jako jsou prarodiče, tetičky, strýcové. Dále se uvádí termíny orientační a prokreační rodina, v orientační člověk vyrůstá, prokreační je rodinný svazek, který jedinec sám zakládá. (Kraus, 2008)

Právním aspektům rodinných vztahů se věnuje rodinné právo. Upravuje osobní a některé s nimi související majetkové vztahy mezi manžely, mezi rodiči a dětmi a mezi ostatními příbuznými, jako i vztahy, které nahrazují výkon některých rodičovských práv. (Kubíčková, 1990)

„Rodiče jsou povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Mají právo užít přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a jakkoli ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.“ (zákon o rodině)

Podle Matějčka (1999) aby z dítěte vyrostla zdravá osobnost, je třeba zajistit několik základních psychických potřeb:

a) **Potřeba stimulace**

Velmi důležitý je přívod podnětů co do množství, kvality a proměnlivosti. Uspokojení této potřeby vede k aktivitě organismu.

b) **Potřeba smysluplného světa**

Mají-li se z podnětů stát poznatky a zkušenosti, musí mít řád a smysl. Uspokojení této potřeby umožňuje dítěti učit se, nabývat zkušenosti.

c) **Potřeba životní jistoty**

Tato potřeba je velmi důležitá pro zbavení člověka úzkosti. Je naplňována především v mezilidských vztazích.

d) **Potřeba pozitivní identity**

Znamená pozitivní přijetí sama sebe a své společenské hodnoty.

e) **Potřeba otevřené budoucnosti**

Umožňuje uspokojivé prožívání běhu života. Ztráta životní perspektivy vede k zoufalství.

1.2 Funkce rodiny

I když v současné době dochází k velkým proměnám v chápání mezilidských vztahů, je nesmírně důležité, aby rodina plnila své funkce, Blahoslav Kraus (2008) je shrnul takto:

1.2.1 Biologickoreprodukční

Společnost potřebuje ke svému zdárnému rozvoji stabilní reprodukční základnu, jejím zájmem tedy je, aby se rodilo tolik dětí, kolik tyto perspektivy naplní. Ve vyspělých zemích je ovšem zaznamenán úbytek narozených dětí jelikož jsou mnohdy chápány jako překážka ke kariéernímu růstu rodičů a v rodinách s nízkými příjmy jako přepych.

1.2.2 Sociálně-ekonomická

Rodina je významným prvkem v rozvoji ekonomického systému společnosti. V rámci určitého povolání se její členové zapojují do výrobní i nevýrobní sféry. Rodina je současně významným spotřebitelem, na němž je závislý trh. Poruchy ekonomické funkce, jako jsou nezaměstnanost a zvyšování životních nákladů se projevují v hmotném nedostatku rodiny.

1.2.3 Ochranná

Někdy se jí říká také zaopatřovací nebo pečovatelská. Spočívá v zajišťování životních potřeb všech členů rodiny. Od r. 1990 se očekává větší spoluúčast na péči o členy rodiny než tomu bylo dříve vlivem zániků ozdravoven, některých léčeben a také tím, že samotní pacienti mají povinnost se více finančně podílet na své zdravotní péči.

1.2.4 Rekreační

Může se nazývat také relaxační nebo zábavná. O plnění této funkce vypovídá hlavně to, kolik času tráví rodina pohromadě, jak tento čas využívají a jakým zájmovým činnostem se věnují.

1.2.5 Socializačně-výchovná

Rodina je první sociální skupina, se kterou se dítě setkává. Učí jej osvojovat si základní návyky a způsoby chování. Velmi důležitou úlohou socializačního procesu v rodině je příprava dítěte na vstup do praktického života. Často se stává, že rodiče přesouvají odpovědnost za výchovu na školu a očekávají, že učitelé se svým profesionálním přístupem napraví chyby, jichž se rodina dopustila.

1.2.6 Emocionální

Je nepostradatelnou funkcí jelikož žádná jiná instituce nedokáže vytvořit podobné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty. V dnešní době mnoho rodin vlivem rozvodů a zaneprázdněnosti plní tuto důležitou funkci s obtížemi, tím narůstá počet citově deprimovaných dětí.

Plnění těchto funkcí má zásadní vliv na socializaci jedince. Podle toho, jak se s nimi rodina vypořádá lze hovořit o funkční (všechny funkce jsou přiměřeně plněny), dysfunkční (jsou plněny jen některé funkce, život v rodině však není zásadně ohrožen) a afunkční (rodina se vlivem neplnění základních funkcí rozpadá, je narušován i socializační vývoj dítěte).

1.3 Socializace dítěte

„Socializací rozumíme proces postupné přeměny člověka jako biologické bytosti v bytost společenskou, tedy postupné začleňování se do života dané společnosti, proces, v němž se učíme v dané společnosti žít. Socializace probíhá celý život nahodile, živelně. V průběhu života si člověk osvojuje specificky lidské formy chování, jazyk, poznatky normy, tedy kulturu dané společnosti.“ (Kraus, 2008)

1.4 Současná rodina

V dnešní době se dá hovořit o trendu dvougeneračních rodin, kdy spolu žijí v jedné domácnosti rodiče a děti. Dříve (přelom 19. a 20. století) byly častější spíše rodiny vícegenerační, manželství byla zakládána na dohodě dvou rodů a láska byla pouze druhotný produkt. Tato doba je spojena s velkou stabilitou manželství, rozvodů bylo velmi málo.

V porovnání se současností, kdy se rozvádí téměř každé druhé manželství je to až nepředstavitelné. Nejvíce rozvodů je spojeno s dobou, kdy děti odcházejí od rodičů, tedy přibližně po dvaceti letech manželství. Kritická je také doba 10 až 14 let po svatbě. Ve většině případů si rozvedení lidé zakládají nové rodiny. Mnoho dětí se tak dostává do situace, kdy vyrůstá s matkou a jejím novým přítelem (kterého navštěvují děti z předchozího vztahu), jejich společnými dětmi, dále se stýká se svým biologickým otcem, jeho novou přítelkyní a jejich případnými dětmi. Takové soužití bývá pro dítě velmi stresující, navíc nemá možnost si do života odnést vzory chování pro standardní rodinu.

Velmi častý je také stav, kdy je dítě vychováváno pouze matkou. Ženy-samoživitelky mají velký problém se sháněním zaměstnání odpovídající jejich kvalifikaci, proto jsou nucené slevit ze svých nároků a přijmout práci, která je jim nabídnuta. Taková práce bývá hůře finančně ohodnocená a neodpovídá jejich kvalifikaci, s tím je spojen negativní vliv na výchovu dětí z hlediska finančního zajištění.

Dalším trendem současnosti je oddalování narození prvního potomka, průměrný věk prvorodičky dosahuje 27,3 roku, u otce je to 31,3 roku. Souvisí to s potřebou mladých lidí se nejdříve existenčně zajistit a dítě přivést do plnohodnotného prostředí. (Janderková, 2009)

1.5 Nejlepší zájem dítěte

Poprvé byl tento termín zaznamenán v Ženevské deklaraci práv dítěte z roku 1924, v návaznosti na ni byl použit v Deklarace práv dítěte přijaté Valným shromážděním OSN. Tento dokument byl považován za „*mezinárodní morální autoritu a měřítko činnosti interesovaných subjektů, na který bylo mnohokrát odkazováno v dalších již závazných mezinárodních úmluvách, jež se dotýkaly práv dětí*“.

V preambuli se zmiňuje o potřebě dát dětem to nejlepší, zajistit jim péči a ochranu před i po narození. Zájem dítěte je uveden jako hlavní měřítko zákonodárné činnosti. Prioritně je zde určena výchova dítěte jeho biologickým rodičům, pokud s nimi dítě z jakýchkoli důvodů nemůže zůstat, jsou orgány státu povinny zajistit zvláštní péči o toto dítě.

Modernější a propracovanější verzí Deklarace práv dítěte je Úmluva o právech dítěte. Mezi činnosti míněné touto úmluvou patří sociální práce s ohroženými dětmi

a jejich rodinami, jsou zde řešeny také otázky náhradní rodinné péče. Oba rodiče (popřípadě zákonní zástupci) mají prvotní a společnou účast na výchově dítěte. Základním úkolem rodičovské výchovy je příprava dítěte na život ve společnosti, všestranný rozvoj dětské osobnosti, úcta ke společenským hodnotám, vlastní kultuře a životnímu prostředí. Pro rodiče (popřípadě zákonné zástupce) to není lehký úkol, proto se smluvní státy zavázaly k zajištění pomoci těmto lidem. (Janočková, 2009)

I přes to se může stát, že rodiče neplní své funkce a zájem dítěte je ohrožen, v takovém případě může soud:

a) Pozastavit rodičovskou zodpovědnost

„Brání-li rodiči ve výkonu jeho rodičovské zodpovědnosti závažná překážka a vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud pozastavit výkon rodičovské zodpovědnosti.“
(Zákon o rodině § 44 odst. 1)

b) Omezit rodičovskou zodpovědnost

„Nevykonává-li rodič řádně povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti a vyžaduje-li to zájem dítěte, soud jeho rodičovskou zodpovědnost omezí; přitom vždy konkrétně vymezí rozsah práv a povinností, na které se omezení vztahuje.“
(Zákon o rodině § 44 odst. 2)

c) Zbavit rodiče rodičovské zodpovědnosti

„Zneužívá-li rodič svou rodičovskou zodpovědnost nebo její výkon nebo ji závažným způsobem zanedbává, soud jej rodičovské zodpovědnosti zbaví.“
(Zákon o rodině § 44 odst. 3)

„Dopustil-li se rodič úmyslného trestného činu proti svému dítěti či ke spáchání trestného činu své dítě mladší patnácti let použil, popřípadě se dopustil trestného činu jako spolupachatel, návodce či pomocník k trestnému činu spáchanému jeho dítětem, soud vždy posoudí, zda tu nejsou důvody pro zahájení řízení o zbavení rodičovské zodpovědnosti.“

(Zákon o rodině § 44 odst. 4)

Stát má v takovém případě povinnost poskytnout dítěti zvláštní ochranu a pomoc, mezi to patří i zajištění náhradní péče. (Janočková, 2009)

2 Ústavní výchova

Pokud dítě nemůže být vychovááno ve vlastní rodině, z nejrůznějších důvodů nemůže být osvojeno náhradní rodinou ani vychovááno v pěstounské rodině je zařazeno do péče ústavní. Ústavní výchova je upravována zákonem č. 109/2002 Sb. „o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních“. Dítě se dostává do této výchovy na základě rozhodnutí soudu. Nejprve je umístěno v diagnostickém ústavu, později je přeřazeno do některého z typů ústavních zařízení. Zde je dítě vychovááno zpravidla do 18 let. (Provazníková, 2002)

2.1 Formy zařízení ústavní výchovy

Děti, které vyrůstají v ústavní výchově jsou rozděleny do těchto zařízení:

2.1.1 Diagnostický ústav

Úkolem diagnostického ústavu je podat na základě komplexního vyšetření zprávu, ve které jsou popsány specifické výchovné a vzdělávací potřeby dítěte. Pobyť dětí v tomto ústavu trvá zpravidla 8 týdnů.

2.1.2 Kojenecký ústav

Do kojeneckých ústavů jsou umísťovány děti raného věku, jejichž zdravotní stav a vývoj je ohrožen. Většinou se jedná o kojence, kteří vyrůstají v extrémně nevyhovujících podmínkách. Mohou zde být umístěny také děti opuštěné a zanedbávané.

2.1.3 Dětský domov

Zajišťuje péči o děti s nařízenou ústavní výchovou bez závažnějších poruch chování. Jsou zde umísťovány děti od 3 do 18 let.

2.1.4 Dětský domov se školou

Jsou zde umísťovány děti s vážnými poruchami chování a s přechodnými či trvalými duševními poruchami nebo s uloženou ochrannou výchovou.

2.1.5 Výchovný ústav

Péče je zde poskytnuta dětem starším 15 let s vážnými poruchami chování. Jeho součástí bývá škola základní, speciální popřípadě střední.
(SOS Dětské vesničky, Systém náhradní péče o děti a mladistvé, 2010)

2.2 Negativní vliv ústavní výchovy na dítě

Dítě zde postrádá někoho, ke komu by si mohlo vytvořit hluboký citový vztah. V ústavní péči pro děti do 3 let je tento problém řešen rozdělením dětí sestrám, ty jim ovšem nikdy nenahradí matku. Podobně negativně na tyto děti působí absence malé sociální skupiny, čili rodiny. Většina dětí vystřídá více ústavních zařízení, častá změna prostředí v dítěti vyvolává řadu poruch a potíží a může vést až k apatické otupělosti. Velkým problémem je ukončení této péče, děti většinou opouštějí zařízení ve věku 18 let, ani v této době však nejsou sociálně zcela zralí. (Koluchová, 1992)

3 Náhradní rodinná péče

Náhradní rodinná péče je forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno „náhradními“ rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině. Tou je u nás zejména adopce (osvojení) a pěstounská péče. (Matějček, 1999)

Dítě může být do jakékoliv náhradní péče umístěno pouze na základě rozhodnutí příslušného soudu. Zákon určuje, že vždy má náhradní rodinná péče přednost před ústavní.

Většina dětí je do náhradní rodinné péče umístěno z ústavních zařízení a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. (MPSV, Průvodce náhradní rodinnou péčí, 2009)

3.1 Minulost

Již v minulosti se stávalo, že se do rodiny narodilo nechtěné dítě. Již ve starověkých Thébách bylo zakázáno dítě usmrtit. O dítěti rozhodoval otec. V případě že otec o dítě neměl zájem, byl povinen to oznámit úřadům. Ty poté nabízely dítě zájemcům, kteří jej byli ochotni levně odkoupit. (Gabriel, 2008)

Nejprve nabylo osvojení zákonnou formu ve starém Římě, v tomto zákoně je poznamenáno, že „adoptio naturam imitatur“, což znamená, že vztah mezi osvojencem a osvojitelem je podobný vztahu mezi vlastními dětmi a jejich rodiči. Podle římského práva byly později formulovány podmínky osvojení takřka ve všech právních řádech evropských zemí.

Středověk a novověk společně s rozmachem křesťanství je obdobím zřizování nalezinců a útulků pro opuštěné děti. První nalezinec byl zřízen v Miláně r. 787. Již dříve byly v kostelích instalovány nádoby, do nichž mohly matky ukládat své děti s nadějí, že se jich někdo ujme. (Matějček, 1999)

První institucí pečující o sirotky u nás byl Vlašský špitál založen na počátku 16. stol., byl zcela závislý na dobročinnosti, tudíž se potýkal s finančními problémy. Později se nalezince rozšířily i do jiných měst, v roce 1883 jich bylo v Čechách již 21 a pobývalo v nich přes 800 dětí. Ani tyto děti ovšem neměly vyhráno, přetrvávala zde vysoká úmrtnost především malých dětí, více než 50 % se nedožilo dospělosti. Z roku 1789 pochází Zpráva Českého zemského gubernia, která informuje o příkazu ponechat novorozené dítě matce nebo kojné tak dlouho, dokud se nenajde příležitost k jeho umístění ve venkovské péči. Každý, kdo se tohoto dítěte ujal dostal knížku, ve které byly shrnuty zásady pro pěstouny. Bylo potřeba, aby si budoucí pěstoun před převzetím

dítěte opatřil vysvědčení způsobilosti, ověřené obecním a farním úřadem a potvrzení obvodním nebo obecním lékařem.

Úkolem lékaře bylo ověření fyzické způsobilosti rodiny, způsobilost pěstounky ke kojení a způsobilost obydlí. Obecní a farní úřad potvrzuje způsobilost mravní. Z toho lze usoudit, že se předpisy příliš neliší od těch stávajících.

Důležitým mezníkem je rok 1963, kdy vzniká zákon o rodině, který preferuje rodinnou výchovu před výchovou kolektivní a šíří zásadu, kdy je zájem dítěte před všemi ostatními zájmy. Nyní se nehledá nejvhodnější dítě pro danou rodinu, ale naopak nejvhodnější rodina pro dané dítě. Zákon byl v minulosti několikrát novelizován, nejnověji byl změněn a doplněn platným zákonem č. 91/1998 Sb. (Gabriel, 2008)

3.3 Současný stav

V České republice žije, podobně jako v jiných evropských zemích, 1 % dětí (kolem 20.000), které nemohou vyrůstat ve své vlastní rodině. Pouze 2 % z této skupiny jsou úplní sirotci, kdežto 98 % jich tedy svou vlastní rodinu má, ale ta se o něj z nejrůznějších důvodů nemůže, nechce nebo neumí postarat. (Matějček, 1999)

K 31. 12. 2009 bylo v náhradní rodinné péči 13 413 dětí, z toho 528 dětí se zdravotním postižením. Nejvíce těchto dětí (2 200) je evidováno v Moravskoslezském kraji. (MPSV, Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí, 2009)

3.4 Formy náhradní rodinné péče

V České republice jsou využívány tyto formy náhradní rodinné péče:

3.4.1 Osvojení

O osvojení rozhoduje soud a upravuje jej zákon č. 94/1963 o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Při osvojení je opuštěné dítě přijato manželi či jednotlivci za vlastní i s veškerými právy a povinnostmi. Dítě získává příjmení nových rodičů. Vztah mezi příbuznými osvojitelů se stávají příbuznými dítěte. (Matějček, 1999)

Vzájemná práva a povinnosti mezi osvojením a původní rodinou zanikají, dítě si ale po dosažení zletilosti může zjistit jména biologických rodičů v matriční knize, kde jsou i nadále zapsána. V rodném listě jsou již zapsáni pouze osvojitelé. Budoucí rodič se musí na své náklady starat o dítě po dobu 3 měsíců, až poté může soud

rozhodnout o osvojení dítěte. Mezi osvojitelem a osvojencem musí být přiměřený věkový rozdíl a osvojit lze pouze dítě nezletilé. (SOS vesničky, Systém náhradní péče o děti a mladistvé, 2010)

Rozlišujeme:

a) Osvojení zrušitelné

V rodném listě dítěte figuruje příjmení osvojitelů, jsou zde zapsáni i biologičtí rodiče. Tento typ osvojení je podmínkou v případě přijetí dítěte mladšího jednoho roku, neboť nezrušitelně osvojit lze pouze dítě starší jednoho roku. (Matějček, 1999)

b) Osvojení nezrušitelné

Osvojitelé jsou zapsáni do rodného listu dítěte namísto biologických rodičů. Nedá se zrušit. V praxi je nejčastěji využíváno. (Matějček, 1999)

c) Osvojení mezinárodní

Úřad pro mezinárodní ochranu dětí je oprávněn zprostředkovat mezinárodní osvojení. Žadatelem o mezinárodní osvojení se stává osoba dvěma způsoby. Buď může výslovně žádat přímo o zprostředkování mezinárodního osvojení (bez snahy o zprostředkování osvojení dítěte z ČR) nebo může udělit souhlas k zařazení do evidence úřadu v případě, že mu nebude zprostředkováno osvojení v České republice. Ročně úřad zprostředkuje přibližně tři desítky mezinárodních osvojení. Mezinárodní osvojení je velmi složitý formální proces, jehož cílem je chránit nejlepší zájem dítěte. Základní pravidla tohoto procesu určuje Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení. Jeho konkrétní podmínky se přitom liší v závislosti na situaci a právních úpravách ve státech, které v konkrétním případě mezinárodní adopce spolupracují. (Úřad pro mezinárodní ochranu dětí, 2011)

3.4.2 Pěstounská péče

Státem garantovaná forma náhradní rodinné péče, zabezpečuje hmotné zajištění dítěte a odměnu pro ty, co o něj pečují. (Adopce, Průvodce náhradní rodinnou péčí, 2010) Viz kapitola č. 4

3.4.3 Svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče

Pokud to vyžaduje zájem dítěte, může soud svěřit dítě do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, ta musí poskytovat záruku jeho řádné výchovy. Při výběru vhodné osoby dá soud vždy přednost příbuznému dítěte, rozhodne také o rozsahu práva povinností k dítěti. Rodiče zůstávají zásadně nadále zákonnými zástupci dítěte. Mezi nejčastější důvody tohoto kroku bývá nemoc rodičů, jejich pobyt ve vězení popřípadě v cizině. (zákon o rodině)

3.4.4 Poručenství

Soud ustanoví dítěti poručníka v případě že rodiče nezletilého dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, byl pozastaven výkon jejich rodičovské zodpovědnosti nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném. Poručník nezletilé dítě zastupuje, spravuje jeho majetek místo rodičů a v některých případech nezletilé dítě i vychovává. Mezi poručníkem a dítětem však nevzniká takový poměr, jaký je mezi rodiči a dítětem. Poručník nemá k dítěti vyživovací povinnost a je pod pravidelným dohledem soudu, jeho povinností je podávat zprávy o osobě poručence zpravidla v ročních intervalech. Jakékoli rozhodnutí poručníka v podstatné věci týkající se dítěte vyžaduje schválení soudem. Poručenství zaniká ze zákona, jakmile poručenec dosáhne zletilosti. (Adopce, Průvodce náhradní rodinnou péčí, 2010)

3.4.5 Opatrovnictví

Soud vymezí rozsah práv a povinností opatrovníka vzhledem k tomu, za jakým účelem byl ustanoven. Mezi důvody tohoto rozhodnutí patří střet zájmu dítěte a jeho zákonných zástupců nebo mezi dětmi týchž rodičů navzájem, dále soud ustanoví dítěti opatrovníka v případě ohrožení majetkového zájmu dítěte, omezení rodičovské zodpovědnosti, řízení o osvojení nebo z jiných důvodů, kdy je to v zájmu dítěte. Opatrovníkem lze ustanovit i orgán sociálně-právní ochrany dětí. (Adopce, Průvodce náhradní rodinnou péčí, 2010)

3.5 Legislativa upravující náhradní rodinnou péči

Mezi hlavní právní normy upravující náhradní rodinnou péči patří zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon je obecný právní předpis, který řeší problematiku rodinných vztahů, stanovuje pravidla náhradní rodinné péči a jejím individuálním formám.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Upravuje oblast sociálně-právní ochrany dětí, kam patří mimo jiné zařízení pro výkon pěstounské péče nebo zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Haagské úmluva, zde je uvedeno, že děti mají právo na život a přežití (na přiměřenou životní úroveň a zajištění základních životních potřeb atd.), na osobní rozvoj (na vzdělání, svobodu projevu atd.), ochranu (proti všem druhům násilí) a participaci (mít slovo v záležitostech týkajících se jeho osobnosti).

Dále Listina základních práv a svobod, právům dětí na rodičovskou výchovu a péči je věnován celý článek 30 této Listiny, ta je součástí ústavního pořádku České republiky. (SOS dětské vesničky, 2010)

3.6 Dítě se ocitá mimo rodinu

Provazníková (2002) uvedla důvody pro které dítě opouští svou rodinu, jako první uvedla stav, kdy se žena rozhodne opustit své dítě hned po porodu. Vazba ženy k dítěti je narušena již během gravidity. V tomto případě jde o nechtěné dítě. Tyto ženy jsou nejčastěji závislé na návykových látkách, nemocné, často je dítě počato nahodilým sexuálním kontaktem.

Často se také stává, že se rodina nějakou dobu stará o dítě a opouští jej později. Nejčastějšími příčinami bývají špatné životní podmínky, vážné onemocnění popřípadě úmrtí v rodině, sociální nezralost rodičů, závislost na alkoholu či návykových látkách.

3.7 Rodiny žádající děti do náhradní rodinné péče

Do pěstounské péče chtějí děti ve většině případů rodiče, kteří již své vlastní vychovali. O osvojení zpravidla žádají lidé, kteří nemohou mít vlastní děti. Tyto rodiny by přijatým dítětem měly zajistit „*Stabilní prostředí, které vytvoří dítěti pocit sounáležitosti, uspokojování fyzických, psychických, emočních a sociálních potřeb dítěte, rozvíjení schopností dítěte, stálou péči o zdraví dítěte.*“ (Provazníková, 2002)

3.8 Organizace zabývající se náhradní rodinnou péčí

Tyto organizace jsou zde, aby pomohly připravit žadatele o náhradní rodinnou péči, poskytují poradenskou činnost, provozují různé pobyty pro pěstounské a osvojitelské rodiny a mnoho další. Výčet všech organizací zabývajících se náhradní rodinnou péčí by byl velmi vyčerpávající, proto jsou zde uvedeny pro ilustraci jen některé. (MPSV, Organizace zaměřené na náhradní rodinnou péči dle krajů, 2009)

Fond ohrožených dětí, o.s. - www.fod.cz

Otevřená rodina - www.otevrenarodina.cz

Open Family, o.p.s. - www.openfamily.cz

Sdružení pěstounských rodin - www.pestouni.cz

Triada - poradenské centrum, o.s. - www.triada-centrum.cz

Poradna pro NRP - www.cepp.cz

Isis - sdružení pro pomoc dětem bez domova - <http://isis.unas.cz>

Středisko náhradní rodinné péče - www.nahradnirodina.cz

Rozum a Cit, o.s. - www.rozumacit.cz/os

(MPSV, Organizace zaměřené na náhradní rodinnou péči dle krajů, 2009)

4 Pěstounská péče

Pěstounská péče je státem garantovaná a kontrolovaná forma náhradní rodinné péče, která zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i přiměřenou odměnu těm, kteří se ho ujali. Dítě může být svěřeno do pěstounské péče fyzické osobě nebo do pěstounské péče manželů. Jediným rozhodujícím činitelem z hlediska právního je **zájem dítěte**. (Matějček, 2002)

Pěstouni nahrazují rodičovskou péči, nikoliv rodiče. Institut pěstounské péče v sobě zahrnuje činnosti, které mu umožňují zachování vztahů a vazeb s rodiči, sourozenci a širší rodinou. (Králičková, 2007)

V současné době dětí přicházejících do pěstounské péče přibývá, v roce 2008 jich bylo více než 1 400, v roce 2009 tento počet mírně klesl.

(viz Příloha č.1) (Matějček, 1999)

K 31. 12. 2009 se v pěstounské péči nacházelo 6 313 dětí, nejvíce těchto dětí (1 131) eviduje Moravskoslezský kraj, naopak nejméně (246) dětí je evidováno v kraji Vysočina. (MPSV, Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí, 2009)

4.1 Legislativa upravující pěstounskou péči

Pěstounská péče je upravena v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (ustanovení o zprostředkování pěstounské péče, o zařízení pro výkon pěstounské péče) v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dávky pěstounské péče) a v právních předpisech o sociálním zabezpečení (nemocenské a důchodové pojištění pěstounů). (Matějček, 2002)

4.2 Jak pěstounská péče vzniká

Zájemci o pěstounskou péči stejně jako zájemci o osvojení musí navštívit sociální odbor městského úřadu s rozšířenou působností v blízkosti svého trvalého bydliště, zde mu sociální pracovník založí spis jehož součástí jsou:

a) „*Žádost, v níž jsou obsaženy žadatelovy osobní údaje, jimiž jsou jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu,*

- b) doklad o státním občanství nebo o povolení k trvalému pobytu na území České republiky nebo o hlášení k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 365 dnů podle zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt cizinců na území České republiky,
- c) opis z evidence Rejstříku trestů vyžádaný obecním úřadem obce s rozšířenou působností,
- d) zprávu o zdravotním stavu předloženou žadatelem,
- e) údaje o ekonomických a sociálních poměrech,
- f) písemné vyjádření žadatele, zda
 - a. souhlasí s tím, aby po uplynutí lhůty uvedené v § 23 odst. 3 byl zařazen také do evidence Úřadu pro zprostředkování osvojení dětí z ciziny,
 - b. žádá výlučně o osvojení dítěte z ciziny,
- g) písemný souhlas s tím, že orgán sociálně-právní ochrany zprostředkující osvojení nebo pěstounskou péči je oprávněn
 - a. zjišťovat další údaje potřebné pro zprostředkování, zejména o tom, zda způsobem života bude žadatel zajišťovat pro dítě vhodné výchovné prostředí,
 - b. kdykoliv zjistit, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností uvedených ve spisové dokumentaci,
- h) písemný souhlas s účastí na přípravě fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny,
- i) stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností k žádosti o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče,
- j) stanovisko zřizovatele zařízení pro výkon pěstounské péče, vyžadované obecním úřadem obce s rozšířenou působností, podává-li žádost o zařazení do evidence žadatelů o zprostředkování pěstounské péče fyzická osoba, která vykonává pěstounskou péči v zařízení pro výkon pěstounské péče.“ (MPSV, Zprostředkování osvojení a pěstounské péče, 2011)

Podobná spisová dokumentace je zakládána i dětem, které jsou určeny k pěstounské péči. Kopie obou těchto dokumentací podstupuje městský úřad s rozšířenou působností krajskému úřadu, který podniká další kroky. Vytváří evidenci dětí i žadatelů, posuzuje vhodnost žadatelů, činí tak na základě odborného posouzení, které obsahuje posouzení dítěte a žadatele, zhodnocení přípravy k přijetí dítěte do rodiny, názor dětí žijících v této rodině, bezúhonnosti žadatele a dalších členů domácnosti.

U žadatelů se dále posuzuje, zda jsou po fyzické, psychické, duševní a smyslové stránce schopni se dlouhodobě o dítě postarat. Je zkoumána motivace, která vede žadatele k tomuto kroku a také stabilita manželství a rodinných vztahů. U dětí je dále posuzována duševní a tělesný vývoj včetně specifických potřeb a nároků. Žadatel, který je krajským úřadem a jeho poradním sborem vybrán pro určité dítě je o této skutečnosti neprodleně informován. Poté má možnost se s dítětem seznámit. O svěření do pěstounské péče rozhoduje soud, ten má za povinnost vyžádat si od orgánu sociálně-právní ochrany dětí stanovisko. (MPSV, Zprostředkování osvojení a pěstounské péče, 2011)

4.3 Jak zaniká pěstounská péče

Pěstounská péče může být zrušena rozhodnutím soudu, může tak učinit jen z důležitých důvodů. Požádá-li o zrušení pěstoun, je pěstounská péče zrušená vždy. (Zákon o rodině)

Nejčastějšími důvody pro zánik pěstounské péče jsou uváděny výchovné problémy popřípadě nevhodné výchovné postoje pěstounů, špatný výběr dítěte nebo pěstounů, nepřiměřené nároky na dítě, zdravotní problémy pěstounů a rozpad manželství pěstounů. Mezi časté důvody pro zrušení pěstounské péče lze zařadit také situace, kdy si pěstouni dítě osvojí. (Kovařík, 1996)

4.4 Děti vhodné pro pěstounskou péči

Pro dítě, které nemůže vyrůstat ve své vlastní rodině, současně nesplňuje právní podmínky pro osvojení, je pěstounská péče nejvhodnější volbou. Velmi často jsou v této péči umísťovány děti se zdravotními a sociálními problémy, sourozenecké skupiny a děti jiného etnika. (MPSV, Průvodce náhradní rodinnou péčí, 2009)

4.5 Formy pěstounské péče

V praxi se uplatňuje zejména individuální a skupinová pěstounská péče. Individuální péče probíhá v běžném rodinném prostředí, skupinová je vykonávána v tzv. zvláštních zařízeních pro výkon pěstounské péče nebo v SOS dětských vesničkách. (Matějček, 1999)

4.5.1 Individuální pěstounská péče

Probíhá v běžném rodinném prostředí. Dítě je vychovááno pěstounkou a pěstounem. Není vyloučeno, že pěstounští rodiče budou mít i své vlastní děti. (Matějček, 2002)

4.5.2 Skupinová pěstounská péče

Skupinová pěstounská péče je realizována v tzv. zvláštních zařízeních pro výkon pěstounské péče a v SOS dětských vesničkách. V obou formách je dána možnost sourozeneckým skupinám vyrůstat v trvalém prostředí, které jim nahrazuje domov do doby vlastní samostatnosti. Mohou zde být umístěny i děti s postižením, je však velmi důležité brát zřetel na dosavadní skladbu skupiny aby ji závažnější postižení u několika dětí nezatěžovalo. (Teplá, 1976)

Ve zvláštních zařízeních pro výkon pěstounské péče a v SOS dětských vesničkách bylo k 31. 12. 2009 umístěno 289 dětí rozděleno do 53 zařízení. (MPSV, Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí, 2009)

4.5.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Od 1. 6. 2006 se u nás objevuje nový institut, kterým je pěstounská péče na přechodnou dobu. Soud může do této péče svěřit dítě, které z velmi vážných důvodů nemůže po nějaký čas zůstat ve své biologické rodině, je zde ovšem předpoklad, že by se po pomnutí těchto důvodů mohlo vrátit zpět. Každé 3 měsíce je soudem přezkoumáno, zda je ještě pobyt u pěstounů nutný, pokud ne, může být tato péče zrušena. Pěstouny na přechodnou dobu se mohou stát lidé, kteří mají dostatečné materiální a sociální zázemí, měli by být dobře informováni a vzděláni pro poskytování této péče, musí se pro tuto formu pěstounské péče rozhodnout vědomě a musí rozumět tomu, proč je pro děti potřebná. Jejich úkolem je také pomáhat s návratem dětí do biologických rodin. (MPSV, Jak na pěstounskou péči na přechodnou dobu, 2009)

4.6 Dávky pěstounské péče

Tyto peníze jsou určeny ke krytí nákladů svěřených dětí, na odměnu pěstouna a další náklady spojené s touto péčí. Vedle dávek pěstounské péče náleží dítěti i pěstounovi i další dávky státní sociální podpory, například přídavek na dítě, rodičovský příspěvek a další vyjma sociálního příplatku.

4.6.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Příspěvek se poskytuje do dosažení zletilosti dítěte nebo nejdéle do 26 let, jestliže jde o nezaopatřené dítě, které žije ve společné domácnosti s osobou, která byla do dosažení zletilosti jeho pěstounem. Výše příspěvku činí 2,3násobek životního minima dítěte. V případě zdravotně postiženého dítěte se koeficient, kterým se násobí životní minimum dítěte, zvyšuje úměrně stupni postižení a činí 2,35 u dlouhodobě nemocného dítěte, 2,90 u dlouhodobě zdravotně postiženého dítěte a 3,10 u dlouhodobě těžce zdravotně postiženého dítěte. Výše příspěvku pro zaopatřené nezletilé dítě se stanoví jako součin částky životního minima dítěte a koeficientu 1,40 (viz Příloha č. 2).

4.6.2 Odměna pěstouna

Výše odměny činí součin životního minima jednotlivce a koeficientu 1.0 za každé svěřené dítě, tj. 3 126 Kč měsíčně za jedno dítě. Na odměnu pěstouna ve zvláštních případech má nárok pěstoun, který pečuje alespoň o 3 svěřené děti nebo alespoň o jedno svěřené dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II., III., IV. Odměna pěstouna ve zvláštních případech za kalendářní měsíc činí součin částky životního minima jednotlivce a koeficientu 5,5. Za každé další dítě v pěstounské péči se odměna pěstouna zvyšuje 0,5 životního minima jednotlivce za každé svěřené dítě a o 0,75 životního minima jednotlivce, jde-li o další dítě se stupněm závislosti II., III., IV. Odměna pěstouna ve zvláštních případech náleží, jen jestliže pěstoun není po celý kalendářní měsíc výdělečně činný (viz Příloha č. 3).

4.6.3 Příspěvek při převzetí dítěte

Je určen na nákup potřebných věcí pro dítě přicházející do náhradní rodinné péče. Výše příspěvku je stanovena pevnými částkami podle věku dítěte (viz Příloha č. 4).

4.6.4 Příspěvek na zakoupení motorového vozidla

Náleží pěstounovi, který má v pěstounské péči nejméně čtyři děti. Podmínkou nároku dále je, že vozidlo nesmí pěstoun používat pro výdělečnou činnost. Příspěvek je poskytován ve výši 70 % pořizovací ceny vozidla, resp. ceny opravy vozidla, nejvýše však 100 000 Kč. (MPSV, Dávky pěstounské péče, 2011)

4.7 Možné komplikace při výkonu pěstounské péče

Někteří pěstouni mají snahu dítěti vykompenzovat zážitky z minulosti přílišným rozmazlováním a promíjivostí, což v rozhodně není dobře. Stává se to hlavně u mladších dětí. Pěstouni vyššího věku by neměly přecházet do funkce laskavých a hodných prarodičů. Pro pěstouny, stejně jako pro všechny rodiče platí zásada, že v rodině musí panovat řád, děti musí vědět, co si mohou a nemohou dovolit, to jim dává pocit jistoty a bezpečí. Mnoho pěstounských rodin se staví k přijatému dítěti velmi ochránářsky, dělají za něj úkoly, omlouvají jeho záškolácké hodiny, platí za něj dluhy a tím vším ztrácejí svou autoritu. (Matějček, 2002)

Mnoho pěstounských rodičů se snaží vzbudit v dítěti pocit vděčnosti, předhazují mu že jej ochránili před strádáním, vytáhli jej z nebezpečí a vysvobodili od biologických rodičů. Fakt, že jej rodiče opustili jim předkládají jako nedostatek schopnosti k výchově, jako duševní poruchy a sebe předkládají jako vzorné rodiče, které by to dítěti nikdy neudělali. Aby si však dítě správně vytvořilo svou vlastní identitu čili vědomí vlastního já je velmi důležitá pozitivní představa o vlastním původu, vlastních rodičích a vlastní minulosti. Ze zkušenosti je možno říci, že byla-li identita správně vybudovaná, nenaruší styk s biologickými rodiči fungování pěstounského svazku, naopak jej spíše posílí. (Matějček, 2002)

5 Příbuzenská pěstounská péče

Příbuzenská pěstounská péče nemá svou speciální zákonnou formu. Prarodiče, nejbližší příbuzní dítěte a členové širší rodiny se zpravidla sami ujímají osobní péče o dítě, o které se nemohou, nechtějí nebo nedokáží vlastní rodiče postarat. Pokud nikoli, budou právě oni vyhledáni a kontaktováni orgánem sociálně-právní ochrany za účelem zajištění péče o dítě v rámci náhradní rodinné péče. (Králičková, 2007)

Vznik příbuzenské pěstounské rodiny je jiný než jak je to u klasické pěstounské péče. Rozhodování pěstouna o přijetí cizího dítěte do rodiny je většinou dlouhodobé a probíhá v manželském páru. Je spojen s procesem rozhodování, pochybností a získávání informací. Poté co se rozhodne dítě přijmout, je zařazen do registru, v této fázi prochází odborným posouzením psychologa a sociálního pracovníka. Proces je završen přípravami a vzdělávacími akcemi. Příbuzný tímto procesem neprochází. (Hanušová a kol., 2009)

5.2 Důvody předcházející příbuzenské pěstounské péči

K nejčastějším důvodům umístění dítěte do příbuzenské pěstounské péče patří úmrtí rodičů, popřípadě stav, kdy se jeden z partnerů nemůže smířit se smrtí toho druhého a tím zanedbává péči o dítě. Mezi důvody předcházející tomuto kroku dále patří nevyzrálost matky nebo sociálně patologický způsob života ke kterému často patří závislosti na drogách, alkoholismus a nezřídká i pobyt rodičů ve výkonu trestu. (Hanušová a kol., 2009)

5.3 Klady příbuzenské pěstounské péče

Mezi faktory vybízející k příbuzenské pěstounské péči patří pocit větší stability, trvalosti a bezpečí. Dítě, které je umístěno k příbuzným má méně „přechodů“ než dítě vyrůstající u cizích lidí.

Učitelé u těchto dětí zaznamenávají méně výchovných problémů a často se děti o místu bydliště baví jako o místu domova. Mezi klady této péče lze také uvést možnost vyrůstat sourozencům pohromadě.

Všechny tyto klady vedou ke spokojenějšímu životu dítěte, které si doposud prošlo různými strastmi. (Štěrbová, Kalabová, 2009)

5.3 Možné komplikace při výkonu příbuzenské pěstounské péče

Příbuzní bývají nejbližšími osobami dítěte, proto je tato forma pěstounské péče preferována. Přijetí dítěte však může být provázáno mnoha komplikacemi, rodina nemusí být finančně připravena na příchod dítěte, pěstouni tak zabezpečí pouze nezbytné potřeby dítěte a na víc jim nezbudou peníze. Tento stav může vést k hmotné nouzi rodiny.

Přijetí dítěte často vede k izolaci rodiny, stává se tak hlavně v případech, kdy se pěstouny stávají prarodiče dítěte.

Strach o zdraví sužuje děti v péči pěstounů i pěstouny samotné, tento pocit mají hlavně děti v péči prarodičů. Bojí se co s nimi bude, až se o ně prarodiče nebudou moci postarat. Stejnými pocity trpí i samotní pěstouni.

Rodiny se často (Štěrbová, Kalabová, 2009)

II PRAKTICKÁ ČÁST

6 Úvod do šetření

Pěstounská péče je jednou z nejčastějších forem náhradní rodinné péče u nás, je jí věnována spousta publikací ale pouze malá část se zabývá nejčastěji využívaným způsobem, čímž je příbuzenská pěstounská péče. Velmi často se stává, že se dítěte, o které se rodiče nemohou nebo nechtějí postarat, ujme vlastní starší sourozenec. V praxi velmi využívaný stav, v teorii však jen zřídka popsáný.

V praktické části práce se autorka snaží pomocí případové studie popsat specifika této péče. Na základě jedné kasuistiky nelze vyvozovat závěry, lze však čtenáři přiblížit tuto problematiku a pomoci mu udělat si přehled o zmiňovaném tématu.

6.1 Cíl praktické části

Cílem práce je poukázat na specifika pěstounské péče vykonávané sourozenci, vyvodit klady a zápory této péče. Zprostředkovat zkušenosti pěstouna starajícího se o svého sourozence a zkušenosti dítěte v péči svého sourozence. Popsat situaci před a po začlenění dítěte do pěstounské péče, k jakým změnám u dítěte došlo a s jakými problémy se muselo vypořádat.

6.2 Metodologie šetření

Praktická část této práce je založena na vypracování kasuistiky formou kvalitativního výzkumu. Případová studie je používána tehdy, pokud je zapotřebí udělat si obraz o dosavadním vývoji jedince prostřednictvím rozhovoru a pozorování. Skládá se z osobní a rodinné anamnézy, popis současného stavu a faktory, které stav ovlivnili. (Musilová, 2003)

Převážná část dat použitých v této práci byla zjištěna formou rozhovoru. Velká část dat byla vypořezovaná. Menší, avšak důležitá část informací pochází z dokumentů, které byly autorce poskytnuty.

Rozhovor byl prováděn polostrukturovanou formou a autorka se dotazovala osobně.

Výzkum byl proveden na sourozencích, dvou bratrech. Jeden z nich se dostal do role pěstouna a druhý do role vychovávaného. V současné době jsou již oba sourozenci dospělí a tím pádem pěstounská péče zanikla.

V případové studii byla z důvodů anonymity a přání sourozenců změněna jména.

7 Případová studie

Případová studie je zaměřená na vztah dvou bratrů, kteří se dostali do situace, kdy se starší z nich musel vžít do role rodiče a převzít veškerou zodpovědnost za mladšího sourozence. Kasuistika je rozdělena do několika částí ve kterých se čtenář dozví, jak tato pěstounská péče vznikla a jak se v tomto případě vyvíjela.

7.1 Osobní anamnéza

Michalovi je v současné době 21 let, v loňském roce zakončil studium na obchodní akademii maturitní zkouškou a pokoušel se o studium na vysoké škole v Ostravě, které po krátké době ukončil. Začal pracovat jako řadový zaměstnanec firmy, ve které se vyrábějí díly na auta.

Bydlí společně se svým bratrem a jejich soužití by se dalo popsat jako bezproblémové. Společně s nimi tento byt obývá pes, kterého si v minulosti pořídil Michal společně se svou matkou.

Michal v současné době nemá přítelkyni, je to však velmi pohledný a sympatický mladý muž a s navazováním známostí nemá problémy. Michal má velkou spoustu kamarádů se kterými rád tráví volný čas. Mezi jeho záliby patří sporty všeho druhu, především basketbal.

Je klidné povahy, velmi srdečný a vždy připraven pomoci. Má velmi vyvinutý smysl pro humor, proto je často středem pozornosti. Mezi jeho negativní vlastnosti lze zařadit lenivost.

7.2 Rodinná anamnéza

Michal se narodil jako druhé dítě do úplné rodiny. Rodina se skládala z biologických rodičů a staršího bratra Adama.

Matka pocházela z neúplné rodiny a otce vychovávala babička, i když své vlastní rodiče měl. Michalův otec byl v minulosti již jednou ženatý a z tohoto svazku vzešly dvě děti, Michalovi starší sourozenci, se kterými se viděl pouze párkrát a na jeho vývoj měli jen nepatrný vliv.

Prarodiče ze strany otce se na výchově Michala podíleli jen velmi málo, spíše jej zahrnovali dárky, kterými se mu snažili leccos vynahradit.

Michal odmalička viděl vzor ve svém starším bratrovi a své matce, která pro něj byla nenahraditelná. S oběma měl velmi krásný vztah.

7.3 Rané dětství

Rodiče Michala bydleli společně s jeho starším sourozencem v třípokojovém bytě. Dětství Michal prožil běžným způsobem, navštěvoval mateřskou školu, kde pracovala jeho matka. Rodiče, obzvláště matka se Michalovi velmi věnovali a proto během svého dětství ničím nestrádal.

Se svým sourozencem Adamem si Michal vytvořil velmi pěkný vztah a společně s rodiči trávili spoustu času, jezdili spolu na výlety a dovolené. V dětství Michal neprodělal žádné závažnější nemoci a jeho vývoj proběhl poklidně.

7.4 Školní docházka

Michal navštěvoval mateřskou školu, kde pracovala jeho matka. Neměl problémy se zde zapojovat do kolektivu, byl velmi hravý a mezi dětmi se cítil jako ryba ve vodě.

První stupeň základní školy absolvoval s vyznamenáním a navázal zde mnoho přátelských vztahů, které přetrvávají dodnes. Na druhém stupni se jeho prospěch výrazně nezhoršil a nadále patřil spíše k nadprůměrným žákům.

Ve škole mu šel především sloh a matematika, proto po dokončení základní školy nastoupil ke studiu na obchodní akademii, kde se jeho prospěch výrazně zhoršil což vedlo k opakování třetího ročníku. Zhoršení Michalova prospěchu lze přičíst z části k rodinným problémům, které jej v tu dobu provázely. Obchodní akademii Michal ukončil maturitní zkouškou a poté zkusil studium na vysoké škole v Ostravě, které ovšem po pár měsících přerušil a nastoupil do zaměstnání.

7.5 Zlomové období

Ke zlomovému období došlo když bylo Michalovi 13 let, Michalův otec se přestal se o rodinu zajímat, volný čas trávil se svou novou přítelkyní a rodinu odsunul stranou.

V tomto období Michal přestává na otce pohlížet jako na vzor přestává jej brát za autoritu, o to více si Michal rozumí se svou matkou, se kterou má velmi krásný vztah. S bratrem si v tomto období rozumí málo, spory mezi nimi se dají přičíst pubertě, kterou oba bratři prochází. Michalův otec po čase rodinu opouští a stěhuje se nejprve ke své přítelkyni, později do bytu sám.

V tomto těžkém období Michalova matka zjišťuje, že má rakovinu v pokročilém stádiu. Michal se svou matkou tráví spoustu času a snaží se ji jakkoliv podpořit

a pomoci jí. Michalův bratr je také své matce nablízku a stará se o běžné věci spojené s chodem o domácnost.

Toto období je pro rodinu velmi těžké a všichni její členové se s nemocí matky nemohou vyrovnat, zároveň však musí myslet do budoucna. Michalova matka po čase podléhá své nemoci a nastává otázka, co dál.

7.6 Pěstounská péče

Po smrti matky se má Michal ke svému otci vytvořen odpor. Z části mu dává za vinu matčin špatný psychický stav a pozdější onemocnění. Nastává tedy otázka, kdo se o Michala postará, jeho otec nepřichází v úvahu.

Nabízí se Michalův bratr, který ovšem nemá s výchovou žádné zkušenosti a sám teprve nedávno dokončil střední odborné učiliště a nastoupil do zaměstnání. Začátky jejich soužití byly velmi těžké. Oba dva jsou zničeni ze smrti matky, kterou milovali, brali ji jako vzor a velmi si s ní rozuměli.

S otcem se v této době stýkají jen velmi málo, ten si našel novou přítelkyni, ke které se nastěhoval a společně s ní vychovával její dvě děti z předchozího manželství a se kterou po nějaké době čeká další dítě.

S vyřízením pěstounské péče oběma bratrům pomáhá sociální pracovnice, na kterou se kluci mohli v případě potíží obrátit.

Vztah bratrů je vlivem puberty občas velmi napjatý, jde však vidět, že se mají rádi. Starost o domácnost si rozdělili a s menšími problémy se jejich život postupně vracel do normálu.

Po finanční stránce na tom nebyly moc dobře, jejich příjmy činil Michalův sirotčí důchod a plat jeho bratra, který nepřesahoval 10 000kč. Proto si kluci mohli dovolit jen to nejnnutnější a to znamenalo velké uskromnění.

Rodiče Michalova otce jsou s jejich vnuky v kontaktu, výrazně jim však v této složité době nepomohli.

7.7 Vztah sourozenců

Vlivem pěstounské péče došlo ve vztahu obou sourozenců k velkým změnám. Před tím, než se Michal dostal do péče svého bratra byl jejich vztah sourozenecký, poté co se starší sourozenec stal pěstounem se jejich vztah změnil, starší bratr začal mít za mladšího sourozence zodpovědnost a to se projevilo i na jeho chování.

Sourozenci si zpočátku moc nerozuměli a jejich soužití bylo plné hádek a nesrovnalostí, mladší bratr si uvědomoval co pro něj starší bratr dělá, vlivem puberty měl však svůj rozum a to často vyústilo v hádku. Adam u Michala nevzbuzoval takovou autoritu, jakou měli vybudovanou jejich rodiče, tudíž si k němu Michal více dovolil.

Postupně se jejich vztah zlepšoval i když i nadále je patrné, že starší sourozenec cítí za mladšího zodpovědnost a snaží se mu nahradit rodiče. Mladší sourozenec je naopak svému bratrovi vděčný za to, co pro něj udělal a cítí se mu být dlužníkem. Pěstounská péče, kterou si oba prošli změnila jejich vzájemné vztahy, lze však vypožorovat, že mezi nimi vzniklo pouto, které s určitostí přetrvává.

7.8 Současný stav

Nyní sourozenci nejsou v kontaktu se svým otcem, který se plně věnuje své nové rodině. S otcovou matkou se stýkají jen velmi málo, například na oslavě narozenin popřípadě o Vánocích.

S rodinou z matčiny strany se nestýkají skoro vůbec jelikož bydlí daleko. Největší oporu oba bratři vidí ve svých přátelích, na které se mohou spolehnout a hlavně v sobě navzájem. Nelehká situace, do které se dostaly jejich vztah velmi utužila.

7.9 Z pohledu staršího sourozence

Starší sourozenec vlivem okolností velmi rychle dospěl, ve svých 20 letech musel nahradit svému bratrovi oba rodiče i když sám ještě nebyl zcela vyzrálý. Na čas se musel vzdát svých koníčků a veškerý volný čas věnovat péči o domácnost, zajišťováním financí a výchovou mladšího bratra.

Do této doby byl zvyklý na to, že se někdo staral o něj a rázem se vše otočilo a on se dostal do situace, kdy je existence někoho zcela závislá na něm. Tato nelehká situace mu však byla velkým přínosem do života. Uvědomil si, že v životě nic nedostane zadarmo a ukázalo se, na koho ze svého okolí se může v těžké situaci obrátit.

8 Shrnutí případové studie

Praktická část je zaměřena na kazuistiku, ve které je popsán případ příbuzenské pěstounské péče vykonávané sourozencem. Případová studie je rozdělena do několika částí, v první je čtenáři přiblížena osoba Michala, ve druhé části jsou čtenáři poskytnuty informace o rodině, Michal zpočátku vyrůstal v úplné rodině společně se svým starším bratrem, na jeho výchově se v dětství podíleli oba rodiče, hlavně matka se kterou měl velmi pěkný vztah.

Michalovo dětství probíhalo bez větších problémů, společně s rodiči a bratrem trávili spoustu volného času. Jeho školní prospěch byl také bezproblémový do doby, než se v jejich rodině začaly objevovat problémy, Michal v té době končil základní školu a nastupoval na obchodní akademii.

Zlomový okamžik nastal, když si otec Michala našel milenkou a o rodinu se přestal zajímat. V té době Michalova matka vážně onemocněla a Michal dával svému otci za vinu matčin špatný psychický stav a pozdější onemocnění.

Po smrti matky nastává otázka, co bude s Michalem dál. Nabízí se možnost aby se o Michala postaral starší bratr, který nemá s výchovou žádné zkušenosti a sám nedávno nastoupil do zaměstnání. Ze začátku jim pomáhá sociální pracovníce a oba bratři si jen pozvolna zvykají na nastalou situaci.

Vztah obou bratrů velmi poznamenala skutečnost kdy jeden se ocitá v roli pěstouna a druhý v jeho péči. I v současné době, kdy jsou z nich dospělí lidé lze vidět odlišnosti od jiných sourozeneckých párů. Michal má stále pocit vděku a snaží se jakkoliv svému bratrovi oplatit to, co pro něj udělal a Michalův bratr i nadále cítí potřebu se o Michala postarat. Jejich vztah tato zkušenost velmi utužila a i přes veškeré neshody jde vidět, že k sobě mají velmi blízko.

Pro Michalova staršího bratra byla situace ze začátku obtížná, velmi dobře se s ní ale vypořádal a byl svému bratrovi velkou oporou.

Cílem praktické části práce bylo poukázat na specifika pěstounské péče vykonávané sourozenci, což se autorce povedlo. Z části se jí také podařilo zmapovat klady a zápory této péče a pozastavit se nad problémy, které byly spojeny se situací, kdy se ze sourozenců stávají pěstoun a vychovávané dítě.

Závěr

Cílem práce je přiblížit náhradní rodinnou péči lidem, kteří mají o tuto problematiku zájem. Práce je rozdělena do několika částí, čtenář se zde seznamuje s funkcemi rodiny, jejími současnými specifiky a problémy, s pojmem „zájem dítěte“ a jeho užitím v právních normách. Má možnost nahlédnout na problematiku ústavní péče a podrobněji se seznámit s náhradní rodinnou péčí, především pěstounskou péčí na kterou se autorka zaměřila.

Publikací, které popisují pěstounskou péči je mnoho, autorka však měla problém s hledáním informací o příbuzenské pěstounské péči, tento druh pěstounské péče sice není zákonem upraven, je však její nejčastější používanou formou. Situace, kdy je dítě vychováváno příbuznými sebou nese spoustu kladu a záporů, mezi největší klady lze uvést fakt, že dítě zůstává v rodině, tudíž je méně stresováno různými „přechody“. Autorka se zmiňuje o důvodech, které předcházejí tomu, že se dítě dostává do péče příbuzných.

Teoretická část neměla za cíl dopodrobna popsat náhradní rodinnou péči, spíše pomoci orientovat se v ní lidem, kteří se o tuto problematiku teprve začínají zajímat.

Praktická část práce je zaměřena na specifika pěstounské péče vykonávané sourozenci. Situace kdy se jeden z nich nečekaně ocitne v roli pěstouna a druhý v péči svého sourozence je pro oba velmi obtížná.

Autorka si kladla za cíl popsat specifika pěstounské péče vykonávané sourozencem, popsat klady a zápory této péče, popsat problémy se kterými se dítě musí potýkat a podívat se na situaci i z pohledu pěstouna pomocí případové studie. Z větší části se povedlo cíle splnit, nedá se však posoudit s jakou přesností, jelikož práci prováděla na velmi malém vzorku. Navíc měla autorka velký problém s hledáním informací o této formě příbuzenské pěstounské péče, nepodařilo se ji najít žádnou publikaci, ve které by byla zmínka o specifikách této péče a se kterou by mohla svou práci porovnat.

Seznam použité literatury

Monografické publikace:

GABRIEL, Z.- NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008. 144s. ISBN 976-80-2 7-1788-3.

HANUŠOVÁ, L., JENÍČKOVÁ, N., UHLÍŘOVÁ, V. *Problematika příbuzenského náhradního rodičovství*. [CD-ROM]. In sborník příspěvků z konference Problémy současné rodiny a náhradní rodinná péče. Brno: Tribun, 2010. ISBN 978-80-7399-888-2.

JANDERKOVÁ, D. *Některé charakteristiky současné rodiny*. [CD-ROM]. In sborník příspěvků z konference Problémy současné rodiny a náhradní rodinná péče. Brno: Tribun, 2010. ISBN 978-80-7399-888-2.

JANOČKOVÁ, M. *K pojmu nejlepší zájem dítěte*. [online]. In sborník ze IX. Celostátního semináře NRP. Praha: TRIADA- Poradenské centrum, 2009. [cit. 23. 2. 2011]. Dostupné na <http://www.triada-centrum.cz/celostatni-seminar/9/Sbornik_IX.pdf>. ISBN 978-80-254-5957-7.

KOLUCHOVÁ, J. *Psychický vývoj dětí v pěstounské péči*. 1.vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 1992. 140s. ISBN: 80-85529-01-7.

KOVAŘÍK, J. *Úspěšnost náhradní rodinné péče část I*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 1996. 35 s. ISBN neuvedeno.

KRÁLIČKOVÁ, Z. *K některým právním aspektům náhradní rodinné péče: tzv. příbuzenská pěstounská péče*. [online]. In sborník ze VII. Celostátního semináře NRP. Praha: TRIADA- Poradenské centrum, 2007. [cit. 22. 2. 2011]. Dostupné na <http://www.triada-centrum.cz/celostatni-seminar/7/sbornik_2007.pdf>.

KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

KUBÍČKOVÁ, G. *Náhradná rodinná výchova detí*. 1.vyd. Bratislava: Práca, 1990. 48s. ISBN 80-7094-201-0.

MATĚJČEK, Z. *Náhradní rodinná péče*. 1.vyd. Praha: Portál, 1999. 184 s. ISBN 80-7178-304-8. 2

MATĚJČEK, Z. a kol. *Osvojení a pěstounská péče*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 156 s. ISBN 80-7178-637-3.

MUSILOVÁ, M. *Případová studie jako součást pedagogické praxe*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 42s. ISBN 80-244-0749-3.

PROVAZNÍKOVÁ, H. *Náhradní rodinná péče*. 1.vyd. Praha: Česká společnost na ochranu dětí, 2002. 7s. ISBN 80-238-9451-X.

ŠTĚRBOVÁ, D., KALABOVÁ, S. *Dítě v péči prarodičů a jiných příbuzných*. [online]. In sborník ze IX. Celostátního semináře NRP. Praha: TRIADA - Poradenské centrum, 2009. [cit. 23. 2. 2011]. Dostupné na <http://www.triada-centrum.cz/celostatni-seminar/9/Sbornik_IX.pdf>. ISBN 978-80-254-5957-7.

TEPLÁ, O. *Pěstounská péče*. 2. vyd. Praha: Organizační odbor ministerstva práce a sociálních věcí, 1976. 165 s. ISBN neuvedeno.

Internetové zdroje:

ADOPCE.COM. *Průvodce náhradní rodinnou péčí*. [online]. 2010, [cit. 14. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.adopce.com/app/templates/adopce/brozura.pdf>>.

MPSV. *Dávky pěstounské péče*. [online]. 2011, [cit. 2. 2. 2011]. Dostupné na <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/pestounska_pece>.

MPSV. *Jak na pěstounskou péči na přechodnou dobu*. [online]. 2009, [cit. 10. 3. 2011]. Dostupné na <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7296/Pestounska_pece_na_prechodnou_dobu.pdf>.

MPSV. *Organizace zaměřené na náhradní rodinnou péči dle krajů*. [online]. 2009, [cit. 2. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/7299/Organizace.pdf>>.

MPSV, *Průvodce náhradní rodinnou péčí*. [online]. 2009, [cit. 21. 2. 2011]. Dostupné na <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7294/Pruvodce_pro_nahradni_rodinnou_peci_.pdf>.

MPSV, *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2009*. [online]. 2009, [cit. 11. 3. 2011]. Dostupné na <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9854/statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2009.pdf>.

MPSV. *Vývoj počtu dětí svěřených do pěstounské péče v letech 1985, 1989 – 2009*. [online]. 2010, [cit. 11. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/9358/Brozura.pdf>>.

MPSV, *Zprostředkování osvojení a pěstounské péče*. [online]. 2011, [cit. 2. 4. 2011]. Dostupné na <<http://www.mpsv.cz/cs/7298>>.

SOS DĚTSKÉ VESNIČKY. *System náhradní péče o děti a mladistvé*. [online]. 2010, [cit. 12. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.sos-vesnicky.cz/res/data/002/000503.pdf>>. ISBN 978-80-254-4799-4.

ÚŘAD PRO MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ V BRNĚ. *Osvojení*. [online]. 2011, [cit. 20. 2. 2011]. Dostupné na <<http://www.umpod.cz/osvojeni>>.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. [on line]. [cit. 1. 4. 2011]. Dostupné na <<http://www.zakonycr.cz/seznamy/094-1963-sb-zakon-o-rodine.html>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Vývoj počtu dětí svěřených do pěstounské péče.

Příloha č. 2 - Příspěvek na úhradu potřeb dítěte.

Příloha č. 3 - Odměna pěstouna.

Příloha č. 4 - Příspěvek při převzetí dítěte.

Příloha č. 1 Vývoj počtu dětí svěřených do pěstounské péče

Počet dětí svěřených do pěstounské péče									
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
884	908	863	1015	1089	864	889	1105	1403	1301

(Zdroj MPSV, Vývoj počtu dětí svěřených do pěstounské péče v letech 2000 – 2009, upraveno)

Příloha č. 2 Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte

Měsíční výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte podle věku a zdravotního stavu dítěte v pěstounské péči				
Nezaopatřené dítě ve věku	Zdravé dítě	Dlouhodobě nemocné dítě	Dlouhodobě zdravotně postižené dítě	Dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě
	Koeficient 2,30	Koeficient 2,35	Koeficient 2,90	Koeficient 3,10
Do 6 let	3 680 Kč	3 760 Kč	4 640 Kč	4 960 Kč
Od 6 do 15 let	4 508 Kč	4 606 Kč	5 684 Kč	6 076 Kč
Od 15 do 26 let	5 157 Kč	5 288 Kč	6 525 Kč	6 975 Kč

(Zdroj MPSV, Dávky pěstounské péče, 2011)

Příloha č. 3 Výše odměny pěstouna

Počet dětí v pěstounské péči	Měsíční výše odměny pěstouna
1	3 126 Kč
2	6 252 Kč
3	17 193 Kč
4	18 756 Kč
1 závislé na pomoci jiné osoby ve stupni II., III., IV.	17 193 Kč

(Zdroj MPSV, Dávky pěstounské péče, 2011)

Příloha č. 4 Příspěvek při převzetí dítěte

Věk dítěte	Příspěvek při převzetí dítěte
Do 6 let	8 000 Kč
Od 6 do 15 let	9 000 Kč
Od 15 do 26 let	10 000 Kč

(Zdroj MPSV, Dávky pěstounské péče, 2011)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Zuzana Balcárková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Linda Švrčivoná
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Náhradní rodinná péče – Pěstounská péče
Název v angličtině:	Alternated family care – Foster care
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na náhradní rodinnou péči, především na pěstounskou péči. V praktické části se čtenář seznámí s případovou studií pěstounské péče vykonávané sourozenci.
Klíčová slova:	náhradní rodinná péče, pěstounská péče, výchova, rodina, dítě, pěstoun,
Anotace v angličtině:	Bachelor thesis is focused on alternated family care, imprimis on foster care. Reader can use some information about foster care pursuance by sibling in practical part of this thesis.
Klíčová slova v angličtině:	alternated family care, foster care, upbringing, a family, a child, a fosterer
Přílohy vázané v práci:	CD ROM
Rozsah práce:	43
Jazyk práce:	Český jazyk